Anvisning för tillämpning av lagen om funktionshinderservice (675/2023) inom Österbottens välfärdsområde 2027

Behandlad av rådet för personer med funktionsnedsättning xxxxxx

Godkänd av välfärdsområdesstyrelsen xxxx §

Innehåll

1. Anvisning för tillämpning av lagen om funktionshinderservice (675/2023) 4

1.1 Inledning 4
1.2 Funktionshinderservicens sekundära karaktär 4
1.3 Bedömning av stödbehovet 5
1.4 Tillämpning 6
1.4.1 Tillämpning i olika livsskeden 6
2. Särskild service som ordnas för personer med funktionsnedsättning (6 § i lagen om funktionshinderservice) 7
2.1 Träning (7–8 §) 7
2.1.1 Genomförande av servicen 8
2.2 Personlig assistans (9–11 §) 8
2.2.1 Personlig assistans i vardagen 9
2.2.2 Personlig assistans på fritiden 10
2.2.3 Personlig assistans under resor 10
2.2.4 Personlig assistans under olika tider på dygnet 10
2.2.5 Genomförande av servicen 11
2.2.5.1 Klassificering 11
2.2.5.2 Att arbeta som personlig assistent 11
2.2.5.3 Arbetsgivarmodellen 12
2.2.5.4 Servicesedelmodellen 12
2.3 Särskilt stöd för delaktigheten (12–13 §) 13
2.3.1 Genomförande av servicen 14
2.4 Stöd i att fatta beslut (14–15 §) 14
2.4.1 Genomförande av servicen 14
2.5 Krävande multiprofessionellt stöd (16–17 §) 15
2.5.1 Genomförande av servicen 15
2.6 Stöd för boendet (18 §) 16
2.6.1 Genomförande av servicen i eget hem eller i boende i gruppform 17
2.7 Stöd för boendet för barn (19–21 §) 17
2.7.1 Stöd för barnets boende i hemmet 17
2.7.2 Genomförande av servicen i barnets hem 17
2.7.3 Stöd för boendet utanför hemmet 18
2.7.4 Genomförande av servicen utanför hemmet 18
2.8 Stöd för tillgängligt boende (22–23 §) 18
2.8.1 Genomförande av tillgängligt boende 20
2.8.2 Skälig ersättning för ändringsarbeten 20
2.9 Kortvarig omsorg (24 §) 21
2.9.1 Kortvarig omsorg i klientens hem 21
2.9.2 Kortvarig omsorg som morgon- och eftermiddagsverksamhet 21

2.9.3 Kortvarig omsorg under lov....22
2.10 Dagverksamhet (25–26 §)....22
2.10.1 Sätt att tillhandahålla servicen....23
2.11 Arbetsverksamhet för personer med intellektuell funktionsnedsättning (27 §)....23
2.11.1 Sätt att tillhandahålla servicen....23
2.12 Stöd för rörligheten (28–31 §)....23
2.12.1 Genomförandesätt....24
2.12.2 Färdtjänst....24
2.13 Ekonomiskt stöd till personer som använder livsuppehållande respirator (33 §)....26
3. Prövningsbaserade och anslagsbundna tjänster och stödåtgärder (6 §)....26
3.1 Ekonomiskt stöd (32 §)....26
3.1.1 Ersättning för anskaffning av bil och ändringsarbeten....27
3.1.2 Redskap, maskiner och anordningar i dagliga sysslor....28
3.2 Andra tjänster och stödåtgärder (34 §)....28
4. Bestämmelser som kvarstår i lagen om specialomsorger....29
4.1 Krävande multiprofessionellt stöd....29

1. Anvisning för tillämpning av lagen om funktionshinderservice (675/2023)

1.1 Inledning

I denna tillämpningsanvisning sammanställs de principer för hur personer med funktionsnedsättning i Österbottens välfärdsområde beviljas service och stödåtgärder enligt lagen om funktionshinderservice (675/2023).

I lagen om funktionshinderservice avses med en person med funktionsnedsättning en person som på grund av en långvarig fysisk, kognitiv, psykisk, social eller sensorisk begränsning i funktionsförmågan som orsakas av en funktionsnedsättning eller sjukdom nödvändigt behöver hjälp eller stöd för att klara en normal livsföring (2 § i lagen om funktionshinderservice).

Rätten till service grundar sig inte på en diagnos, utan på den begränsning i funktionsförmågan som funktionsnedsättningen tillsammans med hinder i samhället medför och på det behov av hjälp eller stöd som följer av detta. Vid alla begränsningar i funktionsförmågan bedöms på lika villkor det individuella behovet av hjälp, stöd och omsorg, de allmänna tjänsternas lämplighet samt rätten till service enligt lagen om funktionshinderservice.

Syftet med den service som avses i lagen om funktionshinderservice är att uppnå likabehandling, delaktighet och deltagande i samhället för personer med funktionsnedsättning samt att förebygga och undanröja hinder för uppnåendet av dessa syften. Dessutom syftar lagen till att stödja personer med funktionsnedsättning så att de ska förmå leva självständigt, stödja deras självbestämmanderätt samt att se till att de får tillräcklig service av god kvalitet enligt deras individuella behov och intressen (1 § i lagen om funktionshinderservice).

Service för personer med funktionsnedsättning ordnas om personen uppfyller de kriterier som anges i lagens tillämpningsområde och de servicespecifika kriterierna för beviljande. Service ordnas med stöd av lagen om funktionshinderservice endast om de tjänster som avses i någon annan lag inte är lämpliga och tillräckliga med hänsyn till personens individuella servicebehov och intresse. Service ordnas för personer med funktionsnedsättning vars nödvändiga behov av hjälp och stöd till följd av en begränsning i funktionsförmågan avviker från det behov av hjälp och stöd som normalt hör till det aktuella livsskedet. Med livsskede avses i lagen om funktionshinderservice en period som ingår i människans allmänna livsförlopp och som är förknippad med typiska utvecklingsskeden och uppgifter. Livsskeden enligt lagen är barndom, ungdom, vuxenliv och ålderdom.

Vid tillämpningen beaktas FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, FN:s konvention om barnets rättigheter, Finlands grundlag (731/1999) och diskrimineringslagen (1325/2014).

1.2 Funktionshinderservicens sekundära karaktär

Service för personer med funktionsnedsättning ordnas i första hand med stöd av socialvårdslagen (1301/2014), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012), lagen om småbarnspedagogik (540/2018), lagen om grundläggande utbildning (628/1998) eller någon annan primär lag.

För social- och hälsovårdstjänster som ordnas enligt den primära lagstiftningen kan avgift tas ut på det sätt som föreskrivs i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992). En avgift för social- och hälsovårdstjänster ska efterskänkas eller nedsättas om den hindrar eller väsentligt försvårar ordnandet av individuell service för personen med funktionsnedsättning. Detta kompletterar det som redan föreskrivs i 11 § i klientavgiftslagen om efterskänkande och nedsättning av avgift.

Bestämmelser om beslut om tjänster som avses i lagen om funktionshinderservice och verkställigheten av besluten finns i 45 och 46 § i socialvårdslagen. Beslutet verkställs i brådskande fall utan dröjsmål och i andra än brådskande fall utan ogrundat dröjsmål och senast inom tre månader från det att ärendet inletts, om inte utredningen av ärendet av särskilda skäl kräver längre handläggningstid. Beslut om service för en person med funktionsnedsättning fattas enligt lagen om funktionshinderservice så att beslutet är i kraft tills vidare, om inte personens eget intresse, individuella situation eller servicens karaktär kräver att beslutet är i kraft för viss tid.

Kostnader tas ut av en försäkringsanstalt när service eller stöd har getts för samma ändamål och under samma tid som försäkringsanstalten är ersättningsskyldig (40 § i lagen om funktionshinderservice).

1.3 Bedömning av stödbehovet

Behovet av stöd för en person med funktionsnedsättning bedöms i enlighet med 36–37 § i socialvårdslagen och 4 § i lagen om funktionshinderservice. För bedömningen av stödbehovet och utarbetandet av en klientplan för en person med funktionsnedsättning svarar alltid en i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) avsedd yrkesutbildad person som är anställd i tjänsteförhållande, det vill säga en socialarbetare eller socionom (YH).

Servicen ska tillhandahållas och följas upp i samarbete med klienten så att han eller hon har möjlighet att delta i klientprocessens alla faser. Särskild vikt ska fästas vid stödjandet av delaktigheten i klientprocessen för barn med funktionsnedsättning (3 § i lagen om funktionshinderservice). När en anställd inom funktionshinderservicen får vetskap om en person som behöver socialvård ska den anställda bedöma om ärendet är brådskande.

Delaktigheten för personer med funktionsnedsättning ska stödjas på det sätt som personens funktionsförmåga, ålder, utvecklingsfas och livssituation förutsätter. Personen ges stöd i att få information samt i att bilda och uttrycka sin egen åsikt. Vid bedömningen av stödbehovet ska särskild uppmärksamhet fästas vid respekten för personens självbestämmanderätt.

Stödbehovet ska bedömas utan dröjsmål och i den omfattning som klientens livssituation förutsätter. Behovet bedöms i samarbete med klienten och vid behov med klientens anhöriga eller närstående eller andra aktörer. Man kan låta bli att göra bedömningen endast om det är uppenbart att den är onödig, till exempel om det är fråga om ett tillfälligt behov av en enskild tjänst eller om stödbehovet nyligen har utretts.

Vid bedömningen av stödbehovet för klienter som söker service inom funktionshinderservicen ska man på ett heltäckande sätt också beakta de primära tjänster som svarar mot klientens behov av stöd, såsom tjänster som tillhandahålls med stöd av socialvårdslagen. I samband med bedömningen bedöms också behovet av en egen kontaktperson enligt 42 § i socialvårdslagen.

Bedömningen ska påbörjas senast den sjunde vardagen efter det att klienten, en anhörig eller närstående eller klientens lagliga företrädare har kontaktat den välfärdsområdesmyndighet som ansvarar för socialservicen för att få service, om personen är en person med funktionsnedsättning enligt lagen om funktionshinderservice. Bedömningen kompletteras med en klientplan som utarbetas för klienten, om det inte är uppenbart onödigt att utarbeta en plan.

Om särskilda åtgärder krävs för att självbestämmanderätten ska förverkligas antecknas de i klientplanen. Bestämmelser om egen kontaktperson och kartläggning av närståendenätverket finns i 42 och 43 § i socialvårdslagen och om tillräcklig sakkunskap i 41 §. Klientplanen ses över vid behov och tidpunkten för uppdatering antecknas.

1.4 Tillämpning

Service som ordnas med stöd av lagen om funktionshinderservice är avsedd för personer med funktionsnedsättning, vars nödvändiga behov av hjälp och stöd till följd av en begränsning i funktionsförmågan avviker från det behov av hjälp och stöd som normalt hör till det aktuella livsskedet.

Vid bedömningen av stödbehovet ska det individuellt bedömas när det är fråga om ett behov av hjälp och stöd som normalt hör till livsskedet och när det är fråga om ett behov som avviker från detta.

I den individuella bedömningen av den funktionshindrade personens stödbehov, ska det framgå om behoven kan tillgodoses genom service enligt den primära lagstiftningen.

(2 och 4 § i lagen om funktionshinderservice)

Samtliga följande kriterier ska vara uppfyllda:

- Personen behöver nödvändigt hjälp eller stöd i normal livsföring på grund av en långvarig fysisk, kognitiv, psykisk, social eller sensorisk begränsning i funktionsförmågan.
- Funktionsnedsättningen eller sjukdomen är långvarig eller bestående och varar minst över ett år.
- Personen får inte med stöd av socialvårdslagen eller annan allmän lag en tjänst som motsvarar de individuella behoven. Den faktiska tillgången avgör inte vilken lag som ska tillämpas.
- Servicen är nödvändig för ett självständigt liv, delaktighet och likabehandling.
- Det nödvändiga behovet avviker från det behov av hjälp och stöd som vanligen hör till livsskedet.

1.4.1 Tillämpning i olika livsskeden

Lagen om funktionshinderservice är en speciallag för personer med funktionsnedsättning och tryggar tillgången till särskild service samt tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna i olika livsskeden. Service beviljas endast personer vars stödbehov avviker från det behov som normalt hör till livsskedet. Om det är fråga om en person med funktionsnedsättning ska det individuellt bedömas om personen har ett behov av hjälp eller stöd till följd av en funktionsnedsättning eller sjukdom som inte vanligen förekommer i samma livsskede.

Utgångspunkten är personens förhållande till det omgivande miljön och samhället, inte en diagnosbaserad definition. Behov av hjälp och stöd som normalt hör till livsskedet tillgodoses genom service enligt allmän lag. Den allmänna lagens företräde betonas i barndomen, ungdomen och ålderdomen på grund av de behov som normalt hör till dessa livsskeden. Behovet av särskild service framträder i sin tur vanligen tydligare i vuxenlivet, där ett motsvarande behov av hjälp och stöd inte på samma sätt hör till livsskedet.

För barn och familjer är de primära socialtjänsterna bland annat familjearbete enligt socialvårdslagen, hemservice för barnfamiljer, stödtjänster och hemvård. Kommunens småbarnspedagogik och service enligt lagen om grundläggande utbildning är alltid primära i förhållande till funktionshinderservicen.

För äldre personer är de primära social- och hälsovårdstjänsterna de tjänster som välfärdsområdet ordnar för äldre med stöd av socialvårdslagen och hälso- och sjukvårdslagen. Service som ges i hemmet, boendeservice enligt socialvårdslagen och service som stöder rörligheten kan i allmänhet fullt ut tillgodose en äldre persons servicebehov.

Välfärdsområdet är dock skyldigt att trygga servicens kontinuitet i situationer där en person med funktionsnedsättning redan har behövt funktionshinderservice i tidigare livsskeden. En person med funktionsnedsättning kan få funktionshinderservice också när han eller hon blir äldre.

Välfärdsområdet är inte skyldigt att ordna service enligt lagen om funktionshinderservice om situationen avviker avsevärt från jämförelsegruppens nivå och kostnaderna för servicen inte kan anses skäliga med beaktande av verksamhetens mål, dess betydelse för personen och situationen som helhet.

Sådana situationer kan exempelvis vara ofta återkommande eller exceptionellt långa och kostsamma utlandsresor och service som behövs under dem, eller någon annan motsvarande situation som avviker avsevärt från det som allmänt anses höra till normal livsföring.

Vid bedömningen ska dock alltid också personens individuella livssituation beaktas samt vad som i det enskilda fallet är normal livsföring för personen.

2. Särskild service som ordnas för personer med funktionsnedsättning (6 § i lagen om funktionshinderservice)

Österbottens välfärdsområde ordnar följande tjänster för personer med funktionsnedsättning för att tillgodose deras behov av hjälp och stöd när det är nödvändigt för att personens möjligheter till ett självständigt liv, delaktighet eller likabehandling ska förverkligas. Välfärdsområdet ska då ordna servicen oberoende av anslag.

2.1 Träning (7–8 §)

En person med funktionsnedsättning har rätt att få träning om han eller hon behöver stöd för att lära sig nya eller stärka befintliga färdigheter som behövs för ett självständigt liv eller för att kunna hantera förändringar i livet eller förbereda sig för sådana. En förutsättning är dessutom att motsvarande träning inte kan fås som medicinsk rehabilitering.

Med färdigheter som behövs för ett självständigt liv avses färdigheter som behövs i kommunikation och interaktion, för att använda tekniska apparater och digitala applikationer, för att uppfatta omvärlden och röra sig i olika verksamhetsmiljöer, för tidsuppfattningen, för planering och genomförande av hushållsarbete, för att uträtta ärenden, för penninganvändning och för andra motsvarande göromål. En person med funktionsnedsättning kan till exempel beviljas stöd för att lära sig vardagsfärdigheter, handledning i rörlighet eller undervisning i punktskrift.

Träning i samband med förändringar i livet kan hänföra sig till flera olika situationer. Det kan exempelvis vara fråga om att en person nyligen har fått en funktionsnedsättning och behöver träning för att fungera i vardagen med förändrad funktionsförmåga, om en förändring i verksamhetsmiljön eller familjesituationen eller om någon annan motsvarande förändring i livet, såsom att börja eller sluta på daghem, i skolan eller med studier eller att flytta till ett nytt hem. En person med funktionsnedsättning kan till exempel beviljas flyttningsträning eller boendeprövning. Träningen är alltid en målinriktad och tidsbegränsad service som innefattar övning i kognitiva och funktionella färdigheter och i social interaktion, undervisning i teckenspråk eller handledning och stöd i användningen av kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal.

Undervisning i teckenspråk och handledning i användningen av kommunikationsmetoder samt stöd vid förändringar ska också ordnas för familjen och andra närstående till personen med funktionsnedsättning, om det behövs för att de mål som ställts för träningen ska uppnås.

Målen för träningen, dess innehåll, behövliga mängd och det sätt på vilket den tillhandahålls bedöms tillsammans med personen med funktionsnedsättning och vid behov med hans eller hennes närstående. Detta antecknas i beslutet med beaktande av de individuella behov som antecknats i klientplanen och personens egen uppfattning om den träning som behövs och om dess mål.

Träningen planeras och tillhandahålls vid behov i samarbete med yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, särskilt rehabiliteringen, samt undervisningen. Bestämmelser om sektorsövergripande samarbete finns i 41 § i socialvårdslagen. Träningen är en avgiftsfri tjänst för klienten, men en skälig avgift kan tas ut för uppehället (4 § och 7 e § i klientavgiftslagen).

2.1.1 Genomförande av servicen

I Österbottens välfärdsområde tillhandahålls träning delvis som egen verksamhet via kompetenscentret. Bland annat undervisning i stödtecken, AKK-handledning, kommunikationshandledning, rehabiliteringshandledning, handledning i rörlighet, undervisning i

punktskrift och boendeprövning tillhandahålls dock som köptjänst. Träningen kan tillhandahållas som personlig service, som service i grupp eller som en del av annan service.

2.2 Personlig assistans (9–11 §)

Personlig assistans enligt lagen om funktionshinderservice beviljas endast om klientens individuella och nödvändiga behov av hjälp inte kan tillgodoses genom service enligt primär lagstiftning, såsom socialvårdslagen, hälso- och sjukvårdslagen, lagen om småbarnspedagogik eller lagen om grundläggande utbildning.

Personlig assistans beviljas inte för sådan vårdande omsorg i hemmet, lägesvård, övervakning av medicinering eller rent passiv tillsyn som kan tillgodoses genom hemvård enligt socialvårdslagen.

När det gäller boende i gruppform, såsom gemenskapsboende eller serviceboende med heldygnsomsorg, tryggas klientens dagliga behov av hjälp inne i bostaden i första hand genom enhetens egen personal. En person som bor på en boendeenhet kan beviljas personlig assistans för verksamhet utanför hemmet, såsom fritidsaktiviteter, arbete, studier eller samhälleligt deltagande, när den hjälp som enhetens personal ger inte är tillräcklig eller ändamålsenlig.

Behovet av hjälp hos barn inom småbarnspedagogiken, grundundervisningen eller läroanstalter tillgodoses i första hand genom stödåtgärder enligt lagstiftningen om småbarnspedagogik eller grundläggande utbildning, exempelvis med en skolassistent. Detta kan t.ex. handla om hjälp under lektioner och vid förflyttningar.

Vid bedömningen av servicebehovet ska det alltid dokumenteras hur tillräckligheten av service enligt de primära lagarna har utretts innan personlig assistans beviljas.

2.2.1 Personlig assistans i vardagen

En person med funktionsnedsättning har rätt att få personlig assistans om han eller hon behöver en annan persons hjälp

1. i de dagliga sysslorna,
2. i arbetet eller studierna, eller
3. i interaktion, fritidsverksamhet eller samhälleligt deltagande.

En förutsättning för beviljande av personlig assistans är att personen med funktionsnedsättning självständigt eller med hjälp av stöd kan bilda sig en uppfattning om och uttrycka sin egen vilja om assistansens innehåll.

Det innebär att personen kan berätta vad han eller hon vill göra med hjälp av assistenten. Det väsentliga är att personen kan uttrycka verksamhetens innehåll; tidpunkten eller platsen behöver inte fastställas av personen.

Rätten till personlig assistans förutsätter inte en viss kommunikationsförmåga. Viljan kan uttryckas med stöd, exempelvis genom tal, tecken, bilder, tekniska hjälpmedel eller andra kommunikationssätt.

En personlig assistent kan också delvis hjälpa genom att övervaka eller handleda personen, om förutsättningarna för personlig assistans i övrigt uppfylls. Förutsättningar för personlig assistans finns dock inte om behovet huvudsakligen består av omsorg, omvårdnad eller tillsyn. Då definieras hjälpbehovet av andra än personen med funktionsnedsättning.

I den personliga assistansen kan som en del av servicehelheten ingå sådana av assistenten vidtagna åtgärder som motsvarar egenvård och som anknyter till att upprätthålla hälsan samt till vården av en långvarig sjukdom enligt anvisningarna för vården. Med åtgärder som motsvarar egenvård avses bland annat läkemedelsgivning, kateterisering, sårvård och hjälp med att använda

andningsapparat (RP 191/2022 rd). Hälso- och sjukvården ordnar den handledning som åtgärderna förutsätter för personen och vid behov för assistenten.

Personlig assistans ska ordnas i de dagliga sysslorna, i arbetet och i studierna i den utsträckning som personen med funktionsnedsättning nödvändigt behöver det. Med dagliga sysslor avses sådana personliga göromål som människor utför i sitt liv antingen varje dag eller mer sällan, men dock upprepade gånger med vissa tidsintervaller. Dagliga sysslor är:

- förflyttningar
- påklädning,
- personlig hygien,
- toalettbesök,
- klädvård,
- matförsörjning,
- skötsel av hemmet och
- uträttande av ärenden.

Till dagliga sysslor räknas också deltagande i vården av ett barn som personen med funktionsnedsättning har vårdnaden om eller annars ansvarar för. Personlig assistans omfattar dessutom medicinska vårdåtgärder som utförs varje vecka eller oftare, som är nödvändiga på grund av en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom och som personen själv skulle utföra utan begränsningen i funktionsförmågan. Sådana åtgärder kan vara mätning av blodsocker eller blodtryck, användning av insulinpenna, upprepad kateterisering och användning av PEG-slang.

Personlig assistans gäller endast sådana enskilda uppgifter som personen har svårigheter att utföra.

Med studier avses studier som leder till en examen eller ett yrke eller studier som stärker personens yrkesskicklighet och förutsättningar för sysselsättning. Hit räknas också förberedande och rehabiliterande undervisning och handledning. Assistans för en studerande med funktionsnedsättning kan till exempel omfatta hjälp med läxor efter skoldagens slut.

2.2.2 Personlig assistans på fritiden

En person med funktionsnedsättning har rätt att få personlig assistans för interaktion, fritidsverksamhet och samhälleligt deltagande sammanlagt minst 30 timmar per månad, om inte ett lägre timantal räcker för att trygga den hjälp som personen nödvändigt behöver. För personer med funktionsnedsättning som omfattas av serviceboende eller boendeservice och som har rätt till personlig assistans ska assistans för dagliga sysslor utanför hemmet ordnas på ett sätt som motsvarar deras nödvändiga hjälpbehov.

2.2.3 Personlig assistans under resor

Personlig assistans kan beviljas för semester- eller arbetsresor i Finland och utomlands som hör till normal livsföring för personen med funktionsnedsättning. En sedvanlig semesterresa anses i regel vara en sammanhängande semesterresa på högst en till två veckor. Personlig assistans beviljas inte för långvarig eller permanent vistelse utomlands.

Om personen har beviljats personlig assistans för att klara sig hemma ska dessa timmar i första hand användas under resan. Samma behov av hjälp med hushållssysslor, såsom städning, matlagning, klädvård, matinköp eller andra ärenden, uppkommer vanligen inte under en semester- eller arbetsresa. Assistansbehovet är därför inte nödvändigtvis lika omfattande eller av samma slag under resan som i hemmet.

Om de timmar som beviljats för daglig assistans inte täcker det nödvändiga hjälpbehovet under resan ska funktionshinderservicen kontaktas på förhand. Under resan ersätts assistentens

nödvändiga och skäliga rese- och inkvarteringskostnader när assistansen förutsätter resor på grund av personens arbete eller fritid. Kostnaderna ersätts i enlighet med Heta-avtalet.

Tjänsteinnehavaren ska på individuella grunder avgöra om det är fråga om en semesterresa eller annan resa som hör till normal livsföring. Om personen gör flera rekreationsresor under ett år ska det bedömas till vilka delar resorna hör till normal livsföring och om de kan anses nödvändiga och skäliga.

Om en nära anhörig eller närstående fungerar som personlig assistent under en utlandssemester ska den gemensamma resan, åtminstone delvis, i regel betraktas som den närståendes semesterresa.

2.2.4 Personlig assistans under olika tider på dygnet

I beslutet om personlig assistans fastställs rätten att använda assistansen under olika tider på dygnet. Beslutet grundar sig på klientplanen och det individuella stödbehovet.

Ett beslut om personlig assistans berättigar i regel till användning av assistent vardagar mellan kl. 6.00 och 18.00.

Om behovet av personlig assistans regelbundet infaller på kvällar, nätter eller veckoslut ska nödvändigheten av assistans dessa tider framkomma i ansökan samt i klientplanen. Det nödvändiga behovet av assistans under avvikande tider ska kopplas till syftet med assistans enligt lagen om funktionshinderservice (dvs. dagliga sysslor, arbete, studier, fritidsaktiviteter eller samhälleligt deltagande).

Om det individuellt bedömda nödvändiga hjälpbehovet förutsätter assistans under dessa tider ska detta uttryckligen anges i beslutet. Välfärdsområdet fungerar som ställföreträdande betalare och ersätter inte tillägg eller övertidsersättningar vars grunder inte har fastställts i beslutet.

Om behovet av hjälp nattetid enbart gäller omsorg, lägesvård, toalettbesök eller tillsyn ska det i första hand utredas möjligheten att använda annan service, såsom hemvård eller boendeservice innan personlig assistans kan beviljas.

Personlig assistans beviljas nattetid när det handlar om en aktiv funktionshindrad person där behovet kan kopplas till personens självbestämmanderätt och egna aktiva verksamhet, exempelvis socialt liv, skiftesarbete eller motsvarande.

Timmarna kan i beslutet specificeras för vardagar och för tider som berättigar till tillägg.

2.2.5 Genomförande av servicen

Österbottens välfärdsområde ordnar personlig assistans med servicesedel, enligt arbetsgivarmodellen och som egen service. När välfärdsområdet beslutar om hur den personliga assistansen ska tillhandahållas beaktas personens egen åsikt, livssituation och det behov av hjälp som antecknats i klientplanen. I klientplanen och beslutet ska det antecknas hur vikariearrangemangen produceras och tillhandahålls vid assistentens frånvaro.

2.2.5.1 Klassificering

Österbottens välfärdsområde använder i servicesedel- och arbetsgivarmodellen fyra olika klasser, A, B1, B2 och C, som fastställer assistenternas arbetsuppgifter. Löneklassen godkänns av en socialarbetare på basis av det konstaterade servicebehovet hos personen med funktionsnedsättning. Klasserna följer beskrivningarna av lönegrupperna i kollektivavtalet för personliga assistenter, Heta-avtalet. Till den personliga assistentens uppgifter hör inte sådana uppgifter som normalt utförs av yrkespersoner, exempelvis däckbyte, elarbeten och snöarbete på tak.

- **Klass A**
  Assistentens arbetsuppgifter består i huvudsak av assistans i dagliga sysslor, arbete, studier, interaktion, fritidsverksamhet eller samhälleligt deltagande och omfattar i regel inte uppgifter enligt klass B1 eller B2.
- **Klass B1**
  Arbetsuppgifter där personen som använder assistans lyfts eller flyttas, assistans med intimhygien, åtgärder i anslutning till tarmfunktion och tarmtömning samt arbetsuppgifter i anslutning till stomier.
- **Klass B2**
  Självständig fördelning av läkemedel, dosering och administrering av läkemedel som ges som injektion, krävande sårvård, assistans vid skötsel av luftvägarnas funktion till den del uppgiften inte hör till klass C, byte av PEG-sond, kateterisering som genomförs av arbetstagaren samt arbetsuppgifter i anslutning till Cystofix, det vill säga suprapubisk kateter.
- **Klass C**
  Att arbeta som personlig assistent för en person som använder livsuppehållande respirator, att assistera en person som får vård i livets slutskede samt krävande arbetsuppgifter i anslutning till kommunikation.

2.2.5.2 Att arbeta som personlig assistent

Huvudregeln är att någon annan än en familjemedlem till personen med funktionsnedsättning ska vara personlig assistent. Med familjemedlem avses make eller maka, barn, förälder, far- eller morförälder eller annan närstående, såsom sambo eller livskamrat. I första hand bedöms alltid möjligheten att anlita en utomstående assistent och därefter kan andra alternativ övervägas utifrån en individuell bedömning. En familjemedlem kan av särskilda skäl vara personlig assistent om detta är förenligt med personens intresse, exempelvis vid ett plötsligt hjälpbehov när en utomstående assistent insjuknar eller anställningen upphör, när det är svårt att hitta en utomstående assistent eller när det finns särskilda skäl i anslutning till alternativ kommunikation, såsom tolkning av ansiktsuttryck och känslotillstånd.

2.2.5.3 Arbetsgivarmodellen

I arbetsgivarmodellen anställer en person med funktionsnedsättning en personlig assistent i ett anställningsförhållande enligt arbetsavtalslagen (55/2001) och fungerar som assistentens arbetsgivare. Arbetsgivaren följer Heta-avtalet. Välfärdsområdet ersätter kostnaderna för att anställa assistenten. En förutsättning för att arbetsgivarmodellen ska kunna användas är att personen förmår svara för arbetsgivarens skyldigheter. Dessutom ska personen samtycka till att vara arbetsgivare och samtycket antecknas i klientplanen.

Före detta ska välfärdsområdet ge personen en tillräcklig redogörelse för arbetsgivarens ansvar och skyldigheter. Ett minderårigt barns vårdnadshavare eller intressebevakaren för en person med funktionsnedsättning kan vara arbetsgivare under samma förutsättningar som personen själv. Välfärdsområdet ska ge individuell rådgivning och stöd i praktiska frågor som gäller arbetsgivarmodellen.

Välfärdsområdet ersätter en skälig lön till assistenten, arbetsgivarens lagstadgade avgifter och ersättningar samt andra nödvändiga och skäliga kostnader för att vara arbetsgivare, inklusive kostnader för löneförvaltning. Den lön och de lönekostnader som ersätts inom välfärdsområdet fastställs separat. Tjänsten för ställföreträdande betalning beviljas alla arbetsgivare till personliga assistenter i välfärdsområdet.

När arbetsgivarmodellen används kan skäliga kostnader för engångshandskar ersättas när de är nödvändiga, exempelvis vid assistans med intimhygien. Ersättningar under smittsamma sjukdomar beviljas enligt separata situationsspecifika anvisningar från hälsomyndigheterna.

Arbetsgivaren ska planera assistenternas arbetsskift så att de motsvarar tjänsteinnehavarens beslut. Vid planering av arbetsskift ska vilotider och dygnsvila enligt arbetstidslagen följas. Om klienten behöver hjälp dygnet runt kan en enda assistent inte arbeta dygnet runt, utan flera assistenter ska anställas.

Närmare information finns i Österbottens välfärdsområdes anvisning om arbetsgivarmodellen.

2.2.5.4 Servicesedelmodellen

Servicesedeln är ett av de lagstadgade sätten att ordna personlig assistans. Service som ordnas med servicesedel grundar sig alltid på en individuell bedömning av servicebehovet och ett beslut av en tjänsteinnehavare.

Servicesedel kan erbjudas en klient som uppfyller kriterierna för personlig assistans enligt lagen om funktionshinderservice. Eftersom klienten är konsument i förhållande till tjänsteproducenten ska klienten, eller hans/hennes intressebevakare eller närstående, ha förmåga och möjlighet att använda servicesedeln, styra servicens innehåll och välja företag.

Servicesedeln är personlig och kan inte bytas mot pengar eller användas för någon annan service än den som uttryckligen anges i beslutet (assistans i dagliga sysslor, arbete, studier eller fritid).

Klienten väljer själv en tjänsteproducent ur registret över privata producenter som godkänts av välfärdsområdet. Österbottens välfärdsområde administrerar servicesedeln i det elektroniska systemet Palse.fi, där den aktuella producentförteckningen finns.

Servicesedelns värde anges i en separat regelbok så att det täcker det grundläggande hjälpbehovet enligt beslutet. Om klienten frivilligt beställer mer omfattande service än beslutet anger betalar klienten själv den överstigande delen.

Det är alltid frivilligt att ta emot en servicesedel. Om klienten avböjer ordnas assistansen på något annat sätt som välfärdsområdet använder.

Närmare bestämmelser, producentkriterier och maximipriser anges i den separata regelboken och tillämpningsanvisningen för servicesedeln för personlig assistans.

2.3 Särskilt stöd för delaktigheten (12–13 §)

Commented [SN1]: kapitel 2.3 ok

En person med funktionsnedsättning har rätt att få särskilt stöd för delaktigheten om han eller hon behöver individuellt stöd av en annan person för att kunna interagera med andra människor eller delta i fritidsverksamhet och vara delaktig i interaktiva situationer och i fritidsverksamhet.

En förutsättning för att stöd för delaktigheten ska beviljas är att en person med funktionsnedsättning inte utan servicen kan interagera socialt med andra människor eller delta i fritidsverksamhet eller bli delaktig i sådana situationer.

Syftet med det särskilda stödet för delaktigheten är att trygga rätten för en person med funktionsnedsättning att delta och bli delaktig i situationer med social interaktion och fritidsverksamhet också om han eller hon inte självständigt eller med hjälp av stöd förmår bilda och uttrycka sin vilja om hjälpens innehåll eller när personlig assistans inte är lämplig. Utgångspunkten inom personlig assistans är att personen med funktionsnedsättning styr assistenten, medan särskilt stöd för delaktigheten kan innefatta också stark handledning av en annan person.

Avsikten är att den som ger stöd ska hitta metoder för att anpassa miljön, aktiviteten eller sysslan så att den lämpar sig för personen med funktionsnedsättning. Det kan till exempel vara fråga om att hitta sätt att ordna en aktivitet som personen tycker om på en plats som lämpar sig för honom eller

henne. En person med funktionsnedsättning har subjektiv rätt att få särskilt stöd för delaktigheten om förutsättningarna i lagen om funktionshinderservice uppfylls.

Syftet med särskilt stöd för delaktigheten är att särskilt främja rätten till delaktighet för personer med funktionsnedsättning som har kognitiva svårigheter eller stora kommunikationssvårigheter. En klient som behöver särskilt stöd för delaktigheten kan till exempel vara en person med svår funktionsnedsättning, en person med hjärnskada, en person med autismspektrumtillstånd eller en person med en muskelsjukdom (RP 191/2022 rd). Särskilt stöd för delaktigheten ordnas antingen för verksamhet utanför hemmet eller, om service som tillhandahålls i hemmet är ett alternativ som är förenligt med personens önskemål eller intresse, helt eller delvis i personens hem. Servicen kan beviljas en person som bor självständigt eller med sin barndomsfamilj, som är i familjevård eller som bor i gruppform.

En person med funktionsnedsättning har rätt att få särskilt stöd för delaktigheten sammanlagt minst 30 timmar per månad, om han eller hon inte ansöker om ett lägre timantal (42 § i lagen om funktionshinderservice). Särskilt stöd för delaktigheten är en avgiftsfri tjänst för klienten (4 § i klientavgiftslagen). Mängden stöd, stödets innehåll och sättet att tillhandahålla stödet påverkas också av personens individuella behov av att delta och av den mängd stöd som behövs för att delaktigheten ska förverkligas. Beroende på det individuella behovet kan timantalet vara större. För att trygga deltagandet ska ett tillräckligt antal stödtimmar beviljas så att personen verkligen kan dra nytta av servicen.

2.3.1 Genomförande av servicen

Särskilt stöd för delaktigheten tillhandahålls i första hand av en sådan yrkesutbildad person som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården eller i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), eller av en person som avlagt någon annan lämplig examen, till exempel en ergoterapeut, en rehabiliteringshandledare eller en närvårdare. I andra hand kan stödet ges av en person som annars genom sin kompetens är lämplig för uppgiften och kan svara mot personens behov. Den som ger stödet ska vid planeringen och genomförandet se till att personens egen vilja och egna önskemål utreds så noggrant som möjligt med hjälp av de kommunikationssätt som personen använder.

Österbottens välfärdsområde ordnar särskilt stöd för delaktigheten som egen verksamhet, genom uppdragsavtal och som köptjänst. När beslut fattas om servicens mängd, innehåll och sättet att tillhandahålla servicen beaktas det individuella behov av hjälp och stöd, de egna önskemålen, livssituationen och den övriga servicehelheten som antecknats i klientplanen. I beslutet antecknas servicens mängd, innehåll och sättet att tillhandahålla servicen.

2.4 Stöd i att fatta beslut (14–15 §)

Commented [SN2]: kapitel 2.4 ok

Syftet med stöd i att fatta beslut är att stödja en person med funktionsnedsättning i beslutsfattandet så att han eller hon själv kan fatta och verkställa beslut som gäller det egna livet. Med de beslut som fattas avses viktiga beslut som inte hör till det dagliga livet. Exempel på sådana beslut är att börja skolan, välja studie- eller arbetsplats, hantera stora förändringar i familjen eller flytta från barndomshemmet eller till en annan ort. Vid bedömningen av hur viktigt beslutet är beaktas personens egen uppfattning. Till målgruppen hör en del personer med intellektuell funktionsnedsättning, en del personer med autismspektrumtillstånd, en del personer med hjärnskada och en del personer som insjuknat i en minnessjukdom i tidig ålder (RP 191/2022 rd).

Stöd i att fatta beslut omfattar det stöd som behövs under beslutsprocessen för att inhämta information, förstå frågor, bedöma besluts- och handlingsalternativen och deras konsekvenser, bilda och uttrycka en egen åsikt, fatta och verkställa beslut samt för andra motsvarande funktioner. Stödpersonen får inte ta ställning till frågor eller fatta beslut för personen med funktionsnedsättning.

Behovet av stöd i att fatta beslut bedöms tillsammans med personen med funktionsnedsättning och vid behov med hans eller hennes närstående samt antecknas i klientplanen. Servicens innehåll, mängd och det sätt på vilket den tillhandahålls antecknas i beslutet med beaktande av de individuella behov som antecknats i klientplanen och personens egen uppfattning om det stöd som behövs. Den yrkesutbildade person inom socialvården som ansvarar för klientens servicehelhet försäkrar sig om att stödpersonen förstår syftet med stödet, har tillräcklig kompetens med tanke på personens individuella behov och är oberoende i förhållande till det ärende som är föremål för beslutsfattandet. Personen med funktionsnedsättning kan i mån av möjlighet delta i valet av stödperson.

2.4.1 Genomförande av servicen

Österbottens välfärdsområde tillhandahåller stöd i att fatta beslut som egen verksamhet och som köptjänst. I andra situationer ingår stödet i att fatta beslut som ett arbetssätt i den service som ordnas med stöd av lagen om funktionshinderservice, om det lämpar sig för servicens karaktär. Stöd i att fatta beslut är en avgiftsfri tjänst för klienten (4 § i klientavgiftslagen).

2.5 Krävande multiprofessionellt stöd (16–17 §)

Commented [SN3]: detta kapitel ok

Krävande multiprofessionellt stöd är stöd som förutsätter särskild yrkeskompetens och multiprofessionellt samarbete och som ges till en person med funktionsnedsättning, närstående som stöder personen och yrkesutbildade personer som arbetar med personen. Krävande multiprofessionellt stöd är en servicehelhet som genomförs i samarbete mellan yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. En person med funktionsnedsättning har subjektiv rätt att få krävande multiprofessionellt stöd om förutsättningarna i lagen om funktionshinderservice uppfylls.

Servicehelheten för krävande multiprofessionellt stöd svarar mot krävande situationer och används när basservicens serviceformer anses vara otillräckliga. Situationerna är i allmänhet förknippade med sådana brister i tillgodoseendet av självbestämmanderätten och delaktigheten som inte kan lösas genom stöd i att fatta beslut, personlig assistans eller särskilt stöd för delaktigheten. Det är vanligen fråga om situationer som exempelvis personalen vid ett grupphem eller inom dagverksamheten inte kan lösa utan särskild kompetens som stöd för sitt arbete.

Stödet ges av en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd. Krävande multiprofessionellt stöd omfattar också de undersökningar inom hälso- och sjukvården som personens individuella behov förutsätter. Stödet ges i första hand i personens hem eller i någon annan verksamhetsmiljö.

En person med funktionsnedsättning har rätt till krävande multiprofessionellt stöd, om

- det förutsätts särskild yrkeskompetens och samarbete för att stödja personens delaktighet eller tillgodose av hans eller hennes självbestämmanderätt eller andra grundläggande fri- och rättigheter,
- personen har allvarliga, till funktionsnedsättningen anknytande utmaningar som gäller kommunikationen, den sociala interaktionen eller beteendet och personens eller andra människors människovärde, hälsa eller säkerhet därför hotas, eller
- det krävs multiprofessionellt stöd för att utreda de bakomliggande orsakerna till begränsningsåtgärder som riktas mot personens grundläggande fri- och rättigheter samt för att förebygga och minska användningen av begränsningsåtgärder.

En person har rätt att få krävande multiprofessionellt stöd när minst ett av de alternativa villkoren för beviljande uppfylls.

När beslut fattas om innehållet i det stöd som behövs, stödets mängd och det sätt på vilket stödet tillhandahålls ska personens kommunikationssätt, det individuella stödbehov som antecknats i klientplanen, personens egna önskemål och den livssituation i vilken stödet behövs beaktas. Det

krävande multiprofessionella stödets innehåll, mängd och sättet att tillhandahålla stödet antecknas i beslutet.

2.5.1 Genomförande av servicen

Inom välfärdsområdet finns sakkunniggrupper för krävande multiprofessionellt stöd med sakkunskap inom medicin, psykologi, socialt arbete, interaktion och andra områden som behövs för att tillhandahålla stödet.

De sakkunniga som behövs i gruppen bestäms enligt personens individuella stödbehov och hur krävande situationen är. I utredningen av orsakerna till problemen samt i bedömningen och tillhandahållandet av stödet kan exempelvis läkare för personer med intellektuell funktionsnedsättning, psykiatriker, psykologer, socialarbetare, talterapeuter och andra terapeuter delta. Hela den multiprofessionella sakkunniggruppen behöver inte alltid delta, utan sammansättningen bestäms enligt stödbehovet och situationen.

Krävande multiprofessionellt stöd är en separat service i förhållande till stöd för boendet enligt 18 § i lagen om funktionshinderservice. Det kan dock komplettera helheten av stöd för boendet. Beviljandet förutsätter inte ett beslut om specialomsorger.

Stödet kan ges både till personen med funktionsnedsättning, hans eller hennes närstående och yrkespersoner som arbetar nära honom eller henne.

2.6 Stöd för boendet (18 §)

Commented [SN4]: detta kapitel ok

Boendeservice enligt socialvårdslagen, såsom stödboende, gemenskapsboende och serviceboende med heldygnsomsorg, är primär i förhållande till stöd för boendet enligt lagen om funktionshinderservice. Boendeservicen för en person med funktionsnedsättning ordnas i första hand enligt socialvårdslagen om servicen är lämplig och tillräcklig med hänsyn till personens individuella behov.

Stöd för boendet enligt lagen om funktionshinderservice blir aktuellt som särskild service först när service enligt socialvårdslagen eller hemvård har bedömts och konstaterats vara otillräcklig eller olämplig för att svara mot personens individuella behov till följd av funktionsnedsättningen. Rätt till stöd för boendet enligt lagen om funktionshinderservice uppkommer när sökanden på grund av en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom behöver så stark, individuell eller omfattande hjälp i sina dagliga sysslor att behovet inte kan tillgodoses genom allmän service.

Om hjälpbehovet huvudsakligen beror på någon annan orsak än funktionsnedsättningen, såsom åldrande, missbruksproblem, psykisk ohälsa eller behov av socialt skydd, beviljas servicen med stöd av socialvårdslagen. Då tas avgifter ut enligt välfärdsområdets prislista för klientavgifter. Stöd för boendet som beviljats med stöd av lagen om funktionshinderservice, det vill säga hjälp och omsorg, är avgiftsfritt för klienten. Avgiftsfriheten är dock inte en grund för att bevilja funktionshinderservice.

En person med funktionsnedsättning har rätt att få stöd för boendet om han eller hon behöver hjälp eller stöd för att kunna utföra sina dagliga sysslor och kriterierna enligt lagen om funktionshinderservice uppfylls. Syftet med stöd för boendet är att personen ska kunna bo så självständigt som möjligt också när han eller hon behöver hjälp eller stöd i boendet. Stöd för boendet omfattar behövligt stöd och behövlig hjälp i de dagliga sysslorna, i interaktion och delaktighet samt i sådana åtgärder som motsvarar egenvård och som anknyter till att upprätthålla hälsan och till vården av en långvarig sjukdom enligt anvisningarna för vården.

Stöd för boendet kombineras vid behov med hälso- och sjukvårdstjänster som ordnas i hemmet med stöd av hälso- och sjukvårdslagen eller med service som ordnas med stöd av socialvårdslagen eller andra lagar, så att tjänsterna bildar en servicehelhet som motsvarar personens individuella behov.

Till stödet för boendet fogas vid behov exempelvis hemsjukvård och andra hälso- och sjukvårdstjänster som personen behöver. Vid behov fogas också bland annat hemvård och socialhandledning enligt socialvårdslagen till stödet. Ansvaret för hälso- och sjukvårdstjänsternas innehåll och genomförande ligger alltid hos hälso- och sjukvårdsmyndigheterna.

Stöd för boendet omfattar i regel inte en bostad. Ett undantag är när stödet genomförs som boende i gruppform. Då ingår bostaden i helheten av stöd för boendet, även om den kan hyras av en separat hyresvärd.

Klienten svarar alltid själv för sina levnadskostnader, såsom hyra, el, vattenavgift och mat, också vid boende i gruppform. Välfärdsområdet kan inte med stöd av lagen om funktionshinderservice betala sedvanliga boendekostnader; för dem hänvisas klienten till FPA:s allmänna bostadsbidrag.

Stödets innehåll, mängd och det sätt på vilket det tillhandahålls antecknas i beslutet. När stöd för boendet ordnas i personens hem är de tjänster som stöder boendet hemma, såsom stöd för närståendevård, hemvård eller personlig assistans, avgiftsfria. Besök inom hemvården som anknyter till vård av en akut sjukdom är avgiftsbelagda.

2.6.1 Genomförande av servicen i eget hem eller i gruppboende

Stöd för boendet kan ordnas i personens eget hem eller i boende i grupp. Stödet genomförs så att personens självbestämmanderätt, delaktighet och privata sfär tillgodoses. En person med funktionsnedsättning har subjektiv rätt till stöd för boendet och till den servicehelhet som anknyter till det. Bedömningen av genomförandesätten grundar sig på bedömningen av servicebehovet. Klienten har inte subjektiv rätt till någon viss form av boende.

Österbottens välfärdsområde ordnar stöd för boendet som egen verksamhet, som köptjänst och med servicesedel. När beslut fattas om innehållet i det stöd för boendet som behövs, stödets mängd och sättet att tillhandahålla stödet, ska det individuella stödbehov och de önskemål som antecknats i klientplanen samt stödets betydelse för personens självständiga liv beaktas.

Bestämmelser om boendeservice för personer med funktionsnedsättning finns dessutom i 21 § om tillfälligt boende, 21 a § om stödboende, 21 b § om gemenskapsboende och 21 c § om serviceboende med heldygnsomsorg i socialvårdslagen.

2.7 Stöd för boendet för barn (19–21 §)

Commented [SN5]: kapitlet ok

2.7.1 Stöd för barnets boende i hemmet

Vid ordnande av stöd för boendet för barn med funktionsnedsättning tillämpas både 18 § om stöd för boendet och 19 § om stöd för boendet för barn i lagen om funktionshinderservice.

Stöd till barn och familjer ordnas i första hand som basservice med stöd av socialvårdslagen (1301/2014) eller annan lagstiftning. Om basservicen inte är tillräcklig eller lämplig med hänsyn till barnets individuella servicebehov och intresse tillämpas lagen om funktionshinderservice (675/2023). Ett barn med funktionsnedsättning har rätt till stöd för boendet om barnet behöver hjälp eller stöd för att kunna utföra sina dagliga sysslor. Bedömningen av servicebehovet görs av en socialarbetare i samarbete med vårdnadshavarna. Vid beviljandet av service beaktas familjens helhetssituation, föräldrarnas ork samt barnets normala utveckling och hjälpbehov med hänsyn till åldern.

Syftet med stöd för boendet för barn enligt 19 § i lagen om funktionshinderservice är att trygga barnets möjlighet att bo hemma med sin egen familj. För ett barn med funktionsnedsättning och barnets familj ordnas sådant stöd för boendet som möjliggör den vård och omsorg, delaktighet och

trygga uppväxtmiljö som barnet behöver med hänsyn till sin ålder och utvecklingsfas. Servicen ordnas vid behov oberoende av tid på dygnet.

2.7.2 Genomförande av servicen i barnets hem

Stöd för boendet som ges i det egna hemmet genomförs genom att på ett flexibelt sätt kombinera service enligt barnets och familjens individuella behov, såsom kortvarig omsorg enligt lagen om funktionshinderservice i form av vårdhjälp i hemmet och vid behov personlig assistans. Boendet hemma kan också stödjas genom stöd för tillgängligt boende, det vill säga ändringsarbeten och redskap i bostaden, genom primära tjänster för barnfamiljer enligt socialvårdslagen och genom stöd för närståendevård.

2.7.3 Stöd för boendet utanför hemmet

Stöd för boendet utanför hemmet ordnas endast om det inte är möjligt för barnet att bo hemma med sin egen familj trots den individuella hjälp och det individuella stöd som ordnats för barnet och familjen.

Barnets boende kan ordnas på annat håll än tillsammans med den egna familjen endast om den service som ordnas i hemmet inte är tillräcklig med beaktande av barnets individuella behov. Det kan till exempel vara fråga om en situation där barnet behöver så specialiserad och krävande vård och omsorg att den inte kan ordnas i hemmet ens med hjälp av omfattande service.

Barnets boende utanför hemmet är möjligt om följande kriterier uppfylls:

- det är inte möjligt för barnet att bo hemma med sin familj ens med stöd av service som ordnas i hemmet,
- ordnandet av servicen grundar sig inte på ett behov av barnskydd,
- barnets vårdnadshavare samtycker till att servicen ordnas,
- barnets åsikt har utretts och
- det har bedömts hur stödet för boendet kan ordnas i enlighet med barnets intresse.

Beslutet om stöd för boendet för barn utanför hemmet fattas av den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter, eftersom barnet är ett barn som behöver särskilt stöd enligt socialvårdslagen.

Skyldigheten att motivera beslutet betonas eftersom stöd för boendet utanför hemmet ska vara en sista utväg och en lösning som är förenlig med barnets intresse. I beslutet ska det bland annat motiveras hur boende på annat håll än tillsammans med familjen svarar mot barnets behov av hjälp och stöd. Dessutom ska det motiveras varför boende med den egna familjen inte är möjligt med hjälp av service och stöd som ges i hemmet.

Stödet för barnets boende ordnas så att det stöder barnets relationer till andra människor. När barnet bor utanför hemmet fästs särskild vikt vid kontinuiteten i barnets relationer och vid barnets rätt att hålla kontakt med personer som står barnet nära. När stöd för boendet utanför hemmet genomförs utreds barnets önskemål och åsikt och de beaktas på det sätt som barnets ålder och utvecklingsnivå förutsätter (19 § i lagen om funktionshinderservice). Bestämmelser om rätten till småbarnspedagogik och grundläggande utbildning för ett barn som bor utanför hemmet finns i lagen om småbarnspedagogik, lagen om grundläggande utbildning och läropliktslagen (1214/2020). I barnets klientplan antecknas hur småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, utbildning enligt läropliktslagen eller annan undervisning ordnas när barnet bor utanför hemmet (20 § i lagen om funktionshinderservice).

Bestämmelser om avgifter för stöd för boendet för barn finns i 7 d § i klientavgiftslagen och bestämmelser om belopp för personligt bruk i 7 d § 4 mom. samt i Österbottens välfärdsområdes handbok om klientavgifter inom social- och hälsovården.

2.7.4 Genomförande av servicen utanför hemmet

Stöd för boendet för barn utanför hemmet kan ordnas som familjevård eller i ett grupphem för högst sju barn.

2.8 Stöd för tillgängligt boende (22–23 §)

Commented [SN6]: detta kapitel ok

En person med funktionsnedsättning har rätt att få skäligt stöd för tillgängligt boende om han eller hon behöver det för att kunna bo i sin stadigvarande bostad.

Stöd för tillgängligt boende beviljas om personen på grund av en långvarig begränsning i funktionsförmågan som orsakas av en funktionsnedsättning eller sjukdom inte utan stödet klarar funktioner som anknyter till boendet. Sådana funktioner är exempelvis dagliga sysslor, rörlighet eller andra självständiga aktiviteter i bostaden och dess omedelbara närmiljö.

Vid bedömningen av behovet av stöd för tillgängligt boende ska det beaktas att samma funktionsnedsättning eller sjukdom i olika situationer och för olika personer kan leda till mycket olika begränsningar i funktionsförmågan och förutsätta olika lösningar. Också individuella faktorer i personens situation ska beaktas, exempelvis familjesituationen, arbets- eller studieplatsen, tillgången till annan service och miljöns inverkan.

Stöd för tillgängligt boende förutsätter inte att personen med hjälp av stödet klarar sig helt självständigt hemma. Personen kan bo i sitt eget hem exempelvis med hjälp av personlig assistans eller annan service.

Stöd för tillgängligt boende ska också beviljas när det gör det möjligt för ett barn att bo med sin egen familj, även om exempelvis ändringsarbetena inte ökar barnets möjligheter att agera självständigt.

Välfärdsområdet ordnar stöd för tillgängligt boende för ändringsarbeten i bostaden, det vill säga för att avlägsna hinder i bostadens omedelbara närmiljö, för redskap och andra tekniska lösningar som möjliggör tillgängligt boende samt för planering av tillgängligt boende. Välfärdsområdet kan också avgiftsfritt ställa redskap och andra tekniska lösningar till förfogande för personen med funktionsnedsättning.

När ändringsarbeten i bostaden samt redskap, maskiner och anordningar som hör till bostaden beviljas ersätts de skäliga kostnaderna för sådana ändringsarbeten och anordningar som är nödvändiga på grund av funktionsnedsättningen eller sjukdomen. Om ändringsarbeten som är nödvändiga med tanke på funktionsnedsättningen inte kan genomföras till skäligt pris, kan skäliga kostnader för nybyggnad ersättas. Vid planering och byggande av ett nybygge ska de ändringar som funktionsnedsättningen eller sjukdomen kräver beaktas så att de totala kostnaderna blir lägre.

Det behövs ett utlåtande av en fysioterapeut, rehabiliteringshandledare eller ergoterapeut, av vilket det framgår hur den nedsatta funktionsförmågan påverkar personens möjligheter att bo i sin nuvarande bostad.

Bestämmelsen om avlägsnande av hinder i bostadens omedelbara närmiljö tillämpas i allmänhet inte när det är fråga om att installera en hiss, annan lyftanordning eller utrustning i ett bostadsaktiebolags trapphus. Avsikten är inte att som ändringsarbeten i bostaden ersätta kostnader som beror på boende i ett flervåningshus utan hiss.

Bostadsaktiebolaget ansvarar för byggandet av förvaringsutrymmen och lager, parkeringsplatser, asfaltering och skötsel av gårdar samt för lokalernas tillgänglighet. Ändringsarbeten beviljas endast

för en bostad som personen använder regelbundet och långvarigt och för bostadens omedelbara närmiljö. Ersättning för ändringsarbeten gäller inte fritidsbostäder.

Välfärdsområdet har rätt att i beslutet ställa villkor som gör det möjligt att genomföra ändringsarbetena. Välfärdsområdet kan exempelvis kräva att behövliga grundrenoveringar görs i bostaden innan kostnaderna för ändringsarbetena betalas.

Stöd för tillgängligt boende kan vid växelvist boende ordnas i den andra förälderns bostad utöver barnets officiella bostad. Av särskilt vägande skäl kan stöd också ordnas i en bostad i en serviceenhet.

2.8.1 Genomförande av tillgängligt boende

Välfärdsområdet kan producera service för tillgängligt boende självt, i samarbete med andra välfärdsområden eller skaffa servicen av andra tjänsteproducenter genom avtal. Välfärdsområdet kan också bevilja en person med funktionsnedsättning ersättning för genomförande av tillgängligt boende.

Funktionshinderservicen i Österbottens välfärdsområde köper tjänster för ändringsarbeten i bostaden av Teese Ab och Alerte Ab, som genomför ändringsarbetena som en helhetstjänst. När ansökan om ändringsarbeten har kommit in gör socialarbetaren en bedömning och begär en kostnadsberäkning av Teese Ab eller Alerte Ab för de ändringsarbeten som hör till funktionshinderservicen. Kostnadsberäkningen är en del av beslutet och utgör också den beräkning som följs om klienten själv beslutar att genomföra ändringsarbetena och i efterhand ansöker om ersättning.

Om en person med funktionsnedsättning själv vill genomföra ett tillgängligt boende ska välfärdsområdet, efter att ha fått en plan, på begäran och utan ogrundat dröjsmål ge personen en uppskattning av de skäliga kostnader som ersätts. En teknisk sakkunnig utarbetar vid behov en byggnadsteknisk plan för ändringsarbetena när den behövs för tillstånd av bostadsaktiebolaget eller hyresvärden. Klienten ansvarar själv för att ansöka om tillstånd. Beslutet och ändringsarbetena kan inte genomföras innan bostadsaktiebolaget eller hyresvärden har gett sitt tillstånd. Ändringsarbetena beviljas i huvudsak som understöd med beaktande av de skäliga kostnader som fastställts i understödsbeslutet. Efter beslutet väljer klienten själv entreprenör och ett avtalsförhållande uppstår mellan klienten och entreprenören. Om det finns ett planeringsfel eller något annat fel i arbetet ansvarar planeraren eller entreprenören enligt de allmänna avtalsvillkoren. Funktionshinderservicen deltar inte i eventuella tvister, utan de avgörs vid behov av konsumentmyndigheten.

2.8.2 Skälig ersättning för ändringsarbeten

Välfärdsområdet ersätter skäliga kostnader för ändringsarbeten i bostaden. Den del som överstiger en skälig kostnadsnivå betalas av klienten. Den som utför arbetet ansvarar för kvaliteten och för att arbetet genomförs enligt god byggnadssed. Om ändringsarbetena utförs av en person som inte har yrkesutbildning eller ett företag inom branschen kan skäliga materialkostnader ersättas, men inte arbetets andel. Om ändringsarbeten eller hjälpmedel anskaffas utan ett giltigt beslut från funktionshinderservicen kan ersättningen vara osäker. Ersättning ska sökas inom sex månader från att den första kostnadsposten uppkom. Avvikelse från tidsfristen görs om det finns en godtagbar orsak till dröjsmålet.

Om en person med funktionsnedsättning flyttar eller byter bostad ska ansökan om ersättning, utöver behovet av ändringsarbeten på grund av funktionsnedsättningen eller sjukdomen, också motivera flytten eller bostadsbytet. Orsaken kan exempelvis vara en förändrad familjesituation, ett barns födelse, höga boendekostnader, ett ökat behov av hjälpmedel eller behov av att byta ort på grund av arbete.

Redskap och anordningar som hör till bostaden ersätts om personen på grund av sin funktionsnedsättning eller sjukdom nödvändigt behöver dem för att klara sig hemma. Fast installerade lyftanordningar, trapphissar och ramper av trä kan exempelvis beviljas i klientens ägo, varvid klienten ansvarar för underhåll, kostnader och återställande när redskapet inte längre behövs. Automatiska dörröppnare och ramper av metall kan beviljas för användning så att äganderätten stannar hos välfärdsområdet, som ansvarar för underhållet.

Innehållet i stödet för tillgängligt boende och det sätt på vilket stödet tillhandahålls antecknas i beslutet. När ersättning söks antecknas också kostnaderna. I beslutet antecknas om en anordning som installerats i eller utanför bostaden ägs av klienten eller välfärdsområdet och vem som ansvarar för återställandet när anordningen inte längre behövs. Installation av larmsystem för personer med hörselnedsättning ordnas via den regionala hjälpmedelscentralen.

2.9 Kortvarig omsorg (24 §)

Commented [HJ7]: Kapitel 2.9 OK

Syftet med kortvarig omsorg är att trygga att en person med funktionsnedsättning kortvarigt får den hjälp och det stöd som är nödvändigt för att närstående som tar hand om personen ska kunna sköta åtaganden som hänför sig till det egna livet och ta hand om sitt välbefinnande. Den kortvariga omsorgen tryggar personens behov av hjälp i de dagliga sysslorna och behovet av tillsyn med tanke på säkerheten. Med kortvarig omsorg avses omsorg som till sin karaktär är tillfällig eller återkommer med vissa intervaller. De situationer där personen behöver servicen kan vara sådana som är kända på förhand och återkommer regelbundet eller exceptionella och plötsliga situationer. Den kortvariga omsorgen kompletterar enligt personens individuella behov service enligt socialvårdslagen, lagen om grundläggande utbildning och lagen om stöd för närståendevård. Vård under närståendevårdarens ledighet som ordnas som stöd för närståendevården är primär i förhållande till kortvarig omsorg.

Kortvarig omsorg kan tillhandahållas som personlig service, som service i grupp eller som en del av annan service. Den kortvariga omsorgen genomförs så att den stöder delaktigheten för personen med funktionsnedsättning på det sätt som personens ålder och utvecklingsfas förutsätter. Beroende på klientens behov kan servicen ordnas i hemmet som vårdhjälp, som verksamhet i gruppform, inklusive verksamhet under skollov samt morgon- och eftermiddagsverksamhet, eller som tillfälligt boende utanför hemmet.

Österbottens välfärdsområde ordnar kortvarig omsorg, beroende på servicen, som egen verksamhet, som köptjänst och med servicesedel. När beslut fattas om mängden kortvarig omsorg och sättet att tillhandahålla servicen beaktas det behov av hjälp, stöd och omsorg som antecknats i klientplanen, personens önskemål och familjens situation som helhet. Den kortvariga omsorgens innehåll, mängd och sättet att tillhandahålla servicen antecknas i beslutet.

2.9.1 Kortvarig omsorg i klientens hem

Vid ordnandet av vård och omsorg för en person med funktionsnedsättning används i första hand service enligt andra lagar, såsom socialvårdslagen, lagen om småbarnspedagogik och lagen om grundläggande utbildning. Om personen inte kan få den service som behövs med stöd av andra lagar kan kortvarig omsorg i hemmet beviljas för att ordna den behövliga servicen. Med kortvarig omsorg i hemmet avses handledning, vård och omsorg som svarar mot klientens behov till följd av funktionsnedsättningen. Servicen ordnas som egen verksamhet och som köptjänst och är avgiftsfri för klienten (4 § i klientavgiftslagen).

2.9.2 Kortvarig omsorg som morgon- och eftermiddagsverksamhet

Fostran och undervisning enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) samt morgon- och eftermiddagsverksamhet som kommunen ordnar är alltid primära i förhållande till service enligt lagen

om funktionshinderservice. Kommunen ska i sin verksamhet beakta tillgänglighet och behövliga skäliga anpassningar så att ett barn med funktionsnedsättning kan delta i den allmänna morgon- och eftermiddagsverksamheten.

Kortvarig omsorg enligt lagen om funktionshinderservice, till exempel verksamhet i gruppform eller vård i hemmet, kan bli aktuell under morgon- och eftermiddagsverksamheten först om kommunen inte alls ordnar verksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning eller om den verksamhet som ordnas trots skäliga anpassningar inte kan svara mot barnets individuella behov till följd av funktionsnedsättningen.

Om barnet deltar i kommunal verksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning kan klientavgifter enligt den lagen tas ut. Om barnet på grund av sitt individuella och nödvändiga behov får omsorg under morgonen och eftermiddagen som särskild service med stöd av lagen om funktionshinderservice är servicen avgiftsfri för familjen. En avgift för måltider kan tas ut som avgift för uppehälle enligt faktisk användning.

2.9.3 Kortvarig omsorg under lov

Kortvarig omsorg för barn och unga med funktionsnedsättning i grundskoleåldern kan beviljas under skolornas lov, såsom sommar-, jul-, höst- och sportlov, för att trygga barnets nödvändiga behov av vård och tillsyn medan föräldrarna eller vårdnadshavarna arbetar eller studerar. När föräldrarna har semester har också barnet eller den unga rätt till ledighet.

Vid beviljandet av servicen används ett riksomfattande genomsnittsantagande enligt vilket behovet av omsorg under lov i genomsnitt är tre veckor, det vill säga 21 dygn, per kalenderår och barn. Detta uppföljningsvärde är dock inte en ovillkorlig övre gräns för servicen.

Den faktiska mängden omsorg under lov fastställs alltid utifrån en individuell bedömning av stödbehovet. När antalet dygn eller timmar som beviljas bestäms beaktas vårdnadshavarnas verifierade arbets- eller studietider, hur bindande barnets omsorgsbehov till följd av funktionsnedsättningen är samt familjens helhetssituation. På begäran ska ett intyg från arbetsgivaren eller läroanstalten om vårdnadshavarnas skyldighet att vara närvarande under barnets lov bifogas ansökan.

2.10 Dagverksamhet (25–26 §)

Commented [HJ8]: Kapitel 2.10 OK

En person med funktionsnedsättning har rätt att delta i dagverksamhet om han eller hon är yngre än den ålder för ålderspension som anges i folkpensionslagen, behöver dagligt stöd för delaktigheten och inte kan delta i arbetsverksamhet som ordnas med stöd av 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) eller i verksamhet i sysselsättningssyfte som ordnas med stöd av 27 d § i den lagen, eller om sådan verksamhet inte motsvarar personens individuella behov. En person med funktionsnedsättning som förvärvsarbetar eller deltar i arbetsverksamhet eller verksamhet i sysselsättningssyfte kan delvis också delta i dagverksamhet om det främjar personens delaktighet eller möjligheter till sysselsättning.

Syftet med dagverksamheten är att stödja den sociala interaktionen och delaktigheten samt funktionsförmågan och de egna styrkorna hos personen med funktionsnedsättning. Varje deltagare har dessutom individuella mål för dagverksamheten som anknyter till stödjandet av funktionsförmågan och delaktigheten. Målen avtalas tillsammans med personen med funktionsnedsättning och de anställda inom dagverksamheten. Dagverksamheten ska motsvara de individuella behov som antecknats i klientplanen.

Dagverksamhetens innehåll planeras så att verksamheten är aktiv och mångsidig och erbjuder tillräckligt med kognitiva och verksamhetsinriktade mål samt möjligheter till samvaro. Det är viktigt

att stödja den sociala interaktionen på olika sätt inom dagverksamheten. Verksamheten kan till exempel omfatta motion, utflykter och kreativ verksamhet.

Verksamheten ordnas fem dagar i veckan, om inte ett mindre antal dagar räcker för att svara mot personens behov. Servicens innehåll, mängd och sättet att tillhandahålla servicen antecknas i klientplanen och i beslutet.

En person med funktionsnedsättning har rätt till avgiftsfria resor till dagverksamheten om personen har särskilda svårigheter att röra sig och inte självständigt kan använda den offentliga kollektivtrafiken utan oskäligt stora svårigheter (4 § i klientavgiftslagen). En skälig avgift kan tas ut för uppehälle i samband med dagverksamheten (7 e § i klientavgiftslagen).

2.10.1 Sätt att tillhandahålla servicen

Dagverksamhet kan tillhandahållas som personlig service, som service i grupp eller som en del av annan service. Österbottens välfärdsområde ordnar dagverksamhet som egen verksamhet och som köptjänst.

2.11 Arbetsverksamhet för personer med intellektuell funktionsnedsättning (27 §)

Commented [HJ9]: Kapitel 2.11 OK

En person med intellektuell funktionsnedsättning som avses i 1 § i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) har rätt att delta i arbetsverksamhet om arbetsverksamhet som ordnas med stöd av 27 e § i socialvårdslagen (710/1982) eller verksamhet i sysselsättningssyfte enligt 27 d § i den lagen inte motsvarar personens individuella behov. Syftet med arbetsverksamheten är att stödja personens funktions- och arbetsförmåga samt främja tillträde till arbetslivet. Arbetsverksamheten ska stödja personens egna styrkor i deltagandet i arbetslivet. Arbetsverksamheten ordnas enligt personens individuella behov.

Personens egna önskemål beaktas när verksamhetens mängd, sättet att tillhandahålla verksamheten och dess innehåll planeras.

En person med intellektuell funktionsnedsättning som deltar i arbetsverksamhet har rätt till avgiftsfria resor till arbetsverksamheten om personen har särskilda svårigheter att röra sig och inte självständigt kan använda den offentliga kollektivtrafiken utan oskäligt stora svårigheter (4 § i klientavgiftslagen).

2.11.1 Sätt att tillhandahålla servicen

Arbetsverksamheten kan beroende på verksamhetens mål och innehåll ordnas antingen som verksamhet i gruppform eller som individuell service. Arbetsverksamheten kan ordnas vid arbets- och verksamhetscenter eller på någon annan plats som lämpar sig för verksamheten. Österbottens välfärdsområde ordnar arbetsverksamhet för personer med intellektuell funktionsnedsättning som egen verksamhet och som köptjänst.

Arbetsersättning kan betalas till en klient som kan arbeta självständigt, exempelvis i underleverantörsarbete eller öppet arbete. Klienten ska kunna ta emot anvisningar och handla enligt dem samt ansvara för att uppgifterna utförs. Lön betalas inte för arbetsverksamheten eftersom det är fråga om socialservice. Den som deltar i arbetsverksamheten kan få arbetsersättning med högst 12 euro per genomförd verksamhetsdag. De arbetsersättningar som betalas i välfärdsområdet fastställs separat i handboken om arvoden, ersättningar och kriterier.

2.12 Stöd för rörligheten (28–31 §)

Commented [HJ10]: Kapitel 2.12 kollat. OK?

Den primära utgångspunkten för rörlighet för alla är att rörligheten ordnas med hjälp av tillgänglig och fungerande offentlig kollektivtrafik, inklusive anrops- och servicetrafik. En person med funktionsnedsättning stöds i första hand i att använda offentlig kollektivtrafik. Stöd för rörligheten

enligt lagen om funktionshinderservice ersätter inte brister i den offentliga kollektivtrafiken. Också stöd för rörligheten enligt socialvårdslagen är primärt i förhållande till stöd för rörligheten enligt lagen om funktionshinderservice. Som stöd för rörligheten ersätts inte resor som i första hand ska ersättas med stöd av annan lagstiftning, såsom resor inom hälso- och sjukvården som ersätts av FPA eller skolresor enligt lagen om grundläggande utbildning.

Om en yrkesutbildad person bedömer att service enligt socialvårdslagen inte är tillräcklig, bedöms – också av en yrkesutbildad person – om kriterierna enligt lagen om funktionshinderservice uppfylls.

En person med funktionsnedsättning har rätt att få det skäliga stöd för rörligheten som personen behöver, om han eller hon på grund av sin begränsning i funktionsförmågan har särskilda svårigheter att röra sig och inte självständigt kan använda offentlig kollektivtrafik utan oskäligt stora svårigheter. Stöd för rörligheten kan tillhandahållas på ett eller flera olika sätt.

Det sätt på vilket stödet tillhandahålls, stödets mängd och regionala omfattning antecknas i beslutet. Om förutsättningarna för beviljande uppfylls har personen subjektiv rätt till stöd för rörligheten, men inte till ett visst sätt att tillhandahålla stödet.

2.12.1 Genomförandesätt

I Österbottens välfärdsområde används som sätt att tillhandahålla stöd för rörligheten färdtjänst, personlig assistans och vid behov ledsagarens hjälp eller stöd i anslutning till dessa samt träning enligt avsnitt 2.1.

Österbottens välfärdsområde kan ge en person med funktionsnedsättning stöd för anskaffning av bil eller något annat färdmedel, om personens behov av att röra sig är stort. Se avsnitt 3.1 om ersättning för anskaffning av bil och ändringsarbeten.

När sättet att tillhandahålla stöd för rörlighet, mängden stöd och regionala omfattning bedöms, beaktas det behov av stöd för rörligheten som antecknats i klientplanen, annan tillgänglig service och tillgängligheten i närmiljön.

2.12.2 Färdtjänst

Stöd för rörligheten i form av färdtjänst ordnas med taxi eller tillgänglig taxi och genomförs antingen som direktresa eller som samordnad transport.

Transporter som hör till det dagliga livet är transporter som sker inom den kommun där personen är bosatt, till närkommuner eller till den närmaste kommunen med nödvändig service. Som närkommuner betraktas åtminstone geografiska närkommuner och andra så kallade funktionella närkommuner dit avståndet från den egna kommunen eller bostadsområdet inte är oskäligt långt. När en närkommun eller funktionell närkommun fastställs ska resans längd, personens nedsatta funktionsförmåga och det individuella behovet av färdtjänst beaktas.

Stöd för rörligheten ordnas för arbets- och studieresor samt för resor i anslutning till verksamhet i sysselsättningssyfte, arbets- och dagverksamhet och annan normal livsföring. Vid behov ordnas stöd också för resor i anslutning till träning, särskilt stöd för delaktigheten, stöd i att fatta beslut, krävande multiprofessionellt stöd och kortvarig omsorg.

För andra resor som hör till normal livsföring har personen rätt att få stöd för rörligheten för minst 18 enkelresor per månad, om hen inte ansöker om ett mindre antal resor. Under en resa får ett kort uppehåll på högst 10 minuter göras förutsatt att uppehållet inte medför en omväg.

Arbets- och studieresor beviljas på basis av ansökan enligt det faktiska behovet. Som studier betraktas studier efter den grundläggande utbildningen som leder till examen eller yrkeskompetens, flerårig förberedande utbildning som grundar sig på en plan för ordnande av personlig undervisning

samt studier som stöder sysselsättningen. Med nödvändiga arbets- och studieresor avses resor till och från arbets- eller studieplatsen. Klienten kan använda stödet för att resa från arbets- eller studieplatsen till en plats där ärenden uträttas, exempelvis en affär. Resor som är avsedda för arbete eller studier kan dock inte i övrigt användas för att uträtta ärenden.

När arbets- och studieresornas omfattning bedöms beaktas personens lika rätt till arbete och studier samt det individuella behovet av stöd för rörligheten. Andra resor än arbets- och studieresor kan göras inom den egna bosättningskommunen, mellan den egna kommunen och funktionella närkommuner där närmaste behövliga service finns samt mellan den egna kommunen och kommuner som är viktiga med tanke på personens eget liv, exempelvis på grund av familje- eller vänskapsrelationer eller en fritidsbostad. Av särskilda skäl kan sådana resor i enskilda fall också göras till andra kommuner.

Som resor enligt lagen om funktionshinderservice beviljas inte resor som görs på grundval av ett arbetsavtal eller arbetsgivarens förordnande. För sådana resor får arbetstagaren ersättning enligt arbetsavtalet eller kollektivavtalet i form av lön, kilometerersättning, ersättning för användning av egen bil eller på annat sätt. Motsvarande tillämpas när personen är företagare.

Rätten till bekant taxi, förbud mot samordnade resor och andra särskilda behov i anslutning till ordnandet av transporten grundar sig på en klientorienterad individuell bedömning och på de krav som personens särskilda behov ställer på genomförandet av servicen. I fråga om särskilda behov hänvisas klienten att separat kontakta välfärdsområdets funktionshinderservice.

Närkommunerna är:

- **Jakobstad:** Larsmo, Nykarleby, Pedersöre, Kronoby och Karleby.
- **Pedersöre:** Jakobstad, Larsmo, Nykarleby, Evijärvi, Kauhava, Kronoby och Karleby.
- **Nykarleby:** Jakobstad, Larsmo, Pedersöre, Kauhava och Vörå.
- **Larsmo:** Jakobstad, Nykarleby, Pedersöre, Kronoby och Karleby.
- **Vörå:** Korsholm, Vasa, Nykarleby, Kauhava och Storkyro.
- **Korsholm:** Laihela, Vasa, Vörå och Malax.
- **Vasa:** Korsholm, Malax, Laihela, Vörå och Storkyro.
- **Malax:** Korsholm, Vasa, Korsnäs, Laihela, Närpes och Kurikka.
- **Närpes:** Kaskö, Kristinestad, Östermark, Kurikka, Malax och Korsnäs.
- **Kristinestad:** Bötom, Storå, Närpes, Kaskö, Östermark och Sastmola.
- **Kaskö:** Kristinestad, Närpes och Östermark.
- **Korsnäs:** Malax, Närpes, Kristinestad och Vasa.
- **Kronoby:** Larsmo, Pedersöre, Karleby, Kaustby, Vetil, Evijärvi och Jakobstad.
- **Laihela:** Malax, Korsholm, Vasa, Storkyro, Kurikka och Ilmola.

Utifrån det individuella behovet beaktas även resor till flygplatserna i Österbottens välfärdsområde, Kronoby och Vasa, samt till järnvägsstationer.

När klienten bor på annan ort än i sin hemkommun följs anvisningarna för färdtjänsten på den faktiska boendeorten i fråga om närkommuner och kommuner där ärenden uträttas. Välfärdsområdet är skyldigt att ersätta endast skälig färdtjänst. Om klienten har andra regelbundna resebehov som hör till den normala livsföringen och avviker från den rätt till resor som definieras i tillämpningsanvisningen ska klienten motivera det avvikande resebehovet i sin ansökan. Det individuella resebehov som klienten uppger beaktas i mån av möjlighet när beslutet om färdtjänst fattas.

Färdtjänstresor kan samordnas i samma fordon, om detta inte leder till att restiden förlängs oskäligt eller medför någon annan oskälig olägenhet för personen. Välfärdsområdet kan på ansökan besluta att stödet för rörligheten periodiseras över högst ett år. Om välfärdsområdet har gett ekonomiskt

stöd för anskaffning av bil eller annat färdmedel har personen dessutom rätt att få annat stöd för rörligheten för minst 24 enkelresor per år, om personen inte ansöker om ett mindre antal resor.

Välfärdsområdet ansvarar för faktureringen av klientavgifterna enligt klientavgiftslagen. Av en färdtjänstklient tas för resorna ut en självrisk som motsvarar avgiften för kollektivtrafik på orten eller någon annan jämförbar avgift. Bestämmelser om klientavgifterna för stöd för rörligheten finns separat i handboken om klientavgifter inom social- och hälsovården.

Klienten får i efterhand en faktura utifrån de resor som använts. Resornas självrisk grundar sig på resornas längd. Det är möjligt att ansöka om nedsättning eller efterskänkning av självriskandelarna för färdtjänsten.

När en person med funktionsnedsättning bor utanför välfärdsområdet i mer än en månad ska personen separat avtala om användningen av färdtjänst på den andra orten med en tjänsteinnehavare inom funktionshinderservicen, som fattar beslut om servicen.

2.13 Ekonomiskt stöd till personer som använder livsuppehållande respirator (33 §)

Commented [HJ11]: Kapitel 2.13 OK

Med en person som använder livsuppehållande respirator avses en person som för att upprätthålla livet behöver andningsstödjande behandling genom en trakeostomi eller annan varaktig eller långvarig andningsstödjande behandling med hjälp av respirator dygnet runt. En person som använder livsuppehållande respirator har rätt att få ekonomiskt stöd för sina kostnader för uppehälle när personen inte får institutionsvård inom hälso- och sjukvården. Ekonomiskt stöd beviljas till ett belopp av 1 400 euro per månad. Vård och uppehälle under institutionsvård inom hälso- och sjukvården samt transporter i anslutning till vården är avgiftsfria för klienten (5 § i klientavgiftslagen).

Om personen har rätt till bostadsbidrag enligt lagen om allmänt bostadsbidrag eller till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd ska han eller hon i första hand ansöka om dessa. Från det ekonomiska stöd som beviljas avdras då det bostadsbidrag eller bostadstillägg som personen har fått. Om personen hör till ett hushåll med flera personer som får allmänt bostadsbidrag, avdras från stödet en andel som beräknas genom att hushållets allmänna bostadsbidrag divideras med antalet personer i hushållet. Från det ekonomiska stödet kan dessutom 50 euro avdras för varje dygn som personen har fått kortvarig institutionsvård inom hälso- och sjukvården, om ekonomiskt stöd har betalats också för denna tid.

3. Prövningsbaserade och anslagsbundna tjänster och stödåtgärder (6 §)

Commented [HJ12]: Kapitel 3 OK

Österbottens välfärdsområde kan inom ramen för anslagen ordna ekonomiskt stöd som avses i lagen för en person med funktionsnedsättning (32 § i lagen om funktionshinderservice) samt ordna annan service och andra stödåtgärder som behövs för att lagens syfte ska nås.

3.1 Ekonomiskt stöd (32 §)

Välfärdsområdet kan ersätta hälften av de skäliga kostnaderna för anskaffning av tekniska lösningar och andra redskap än redskap för medicinsk rehabilitering, om en person med funktionsnedsättning behöver dem

1. i de dagliga sysslorna,
2. för att röra sig,
3. för interaktion eller
4. i fritidsverksamhet.

Välfärdsområdet ersätter i sin helhet nödvändiga och skäliga ändringsarbeten som begränsningen i funktionsförmågan kräver och som utförs på ett redskap av standardmodell eller någon annan teknisk lösning samt på en bil eller något annat färdmedel. Välfärdsområdet kan också som ekonomiskt stöd avgiftsfritt ställa tekniska lösningar eller andra redskap än redskap för medicinsk rehabilitering till förfogande för personen med funktionsnedsättning. Med redskap avses i vid bemärkelse olika slags redskap, maskiner och anordningar som behövs i de dagliga sysslorna, för rörlighet, interaktion och fritidsverksamhet. Med tekniska lösningar avses olika lösningar som möjliggörs av den tekniska och teknologiska utvecklingen och som kan stödja personens delaktighet och självständiga liv.

Ekonomiskt stöd ska sökas inom sex månader från det att personen med funktionsnedsättning har införskaffat sin bil, annan anordning eller teknisk lösning. Avvikelse från tidsfristen görs om det finns en godtagbar orsak till att ansökan försenats. När ekonomiskt stöd beviljas bedöms om redskapet, maskinen eller anordningen väsentligt främjar personens förmåga att klara sig på egen hand och om det avsevärt minskar behovet av annan service. Anslagen riktas i första hand till personer med svår begränsning i funktionsförmågan med beaktande av livssituationen och verksamhetsmiljön som helhet.

Anslaget för ersättning av kostnader för anskaffning av redskap, maskiner och anordningar som behövs i de dagliga sysslorna riktas i första hand till nödvändiga ändringsarbeten på de redskap, maskiner och anordningar som personer med funktionsnedsättning behöver och i andra hand till anskaffning av redskap, maskiner och anordningar. De beviljas i huvudsak i personens ägo, varvid understödet är högst hälften av de skäliga kostnaderna. Nödvändiga och skäliga ändringsarbeten som funktionsnedsättningen kräver på ett redskap, en maskin eller anordning av standardmodell ersätts dock i sin helhet inom ramen för anslagen.

3.1.1 Ersättning för anskaffning av bil och ändringsarbeten

Bilskatteåterbäring som beviljas av Tullen är det primära samhälleliga stödet för anskaffning av bil för en person med funktionsnedsättning. Bilbidrag enligt 32 § i lagen om funktionshinderservice beviljas i första hand utifrån behov som anknyter till personens dagliga rörlighet. Genom stödet främjas i första hand personens studier eller arbete eller en fungerande vardag för en familj med ett barn med funktionsnedsättning. När kostnader för anskaffning av bil ersätts bedöms behovet av att anskaffa eller byta bil särskilt utifrån personens funktionsförmåga eller förändringar i funktionsförmågan.

Som ersättning för anskaffning av bil beviljas högst hälften av de faktiska kostnaderna för en bil med skäligt pris som motsvarar det individuella behovet, i regel dock högst 8 000 euro. När bilens eller det andra färdmedlets skälighet bedöms är utgångspunkten den bilmodell och utrustningsnivå som är nödvändig på grund av klientens begränsning i funktionsförmågan. Förutsättningar för ersättning är att sökanden har en funktionsnedsättning, ett regelbundet och dagligt transportbehov, använder hjälpmedel för rörligheten regelbundet samt har andra motiveringar i anslutning till funktionsnedsättningen eller sjukdomen för behovet av egen bil.

Som ändringsarbeten på bilen ersätts sådana hjälpmedel, tilläggsanordningar och ändringsarbeten som är nödvändiga med tanke på klientens funktionsnedsättning, som har ett skäligt pris och som möjliggör att personen kan använda bilen. Nödvändiga tilläggsanordningar till skäligt pris ersätts enligt individuell prövning inom ramen för anslagen, om de inte ingår i bilens standardutrustning. Möjligheten att flytta tilläggsanordningar från den tidigare bilen till den nya ska utredas. Ett specificerat anbud ska lämnas för extra installationsarbeten. Om klienten utan medicinsk grund vill ha en dyrare bilmodell, högre utrustningsnivå eller exempelvis en effektivare motor betalar klienten själv den överstigande delen.

Underhållskostnader, reparationer och vinter- eller sommardäck som extra utrustning ersätts inte. Ersättning för reparations- och underhållskostnader för tilläggsanordningar bedöms från fall till fall inom ramen för anslaget. En teknisk specifikation ska lämnas över bilens utrustningsnivå och ett specificerat anbud över extra installationsarbeten.

Vid ansökan om bilbidrag ska klienten lämna in

- ett läkarutlåtande som är högst ett år gammalt,
- ett skriftligt kostnadsförslag för den bil som klienten planerar att köpa,
- ett utlåtande av en ergo- eller fysioterapeut om behovet av tilläggsanordningar eller om vilken bilmodell som motsvarar klientens behov,
- kostnadsberäkningar för tilläggsanordningar som är nödvändiga på grund av funktionsnedsättningen eller sjukdomen och en uppskattning av kostnaderna för ändringsarbetena,
- en bilaffärs eller annan aktörs uppskattning av inbytesvärdet för den gamla bilen,
- ett förhandsbeslut om återbäring av bilskatt,
- beslut om andra understöd eller ersättningar som beviljats för anskaffning av bil,
- andra motiveringar för beviljande av bilstöd,
- en finansieringsplan och
- en kopia av körkortet, om sökanden har körkort.

3.1.2 Redskap, maskiner och anordningar i dagliga sysslor

I regel beviljas inte understöd för kostnader för anskaffning av vanliga hushållsapparater, såsom tvättmaskin, diskmaskin, mobiltelefon, dator eller andra hushållsapparater. Ersättning kan i första hand beviljas en person med funktionsnedsättning om en anordning som är betydligt dyrare än en vanlig hushållsapparat är nödvändig för att personen självständigt ska klara sina dagliga sysslor och/eller avsevärt minskar behovet av annan service, såsom personlig assistans. Ett hjälpmedel som gör det möjligt för en förälder med funktionsnedsättning att klara vardagen med sitt barn kan beaktas till den del kostnaderna orsakas av förälderns funktionsnedsättning.

Vid bedömningen av understöd för en dator utreds sökandens individuella situation som helhet, behovet av dator samt möjligheten att skaffa en dator med hjälp av andra ekonomiska stödformer, såsom FPA:s handikappbidrag. Inom funktionshinderservicens prövningsbaserade ekonomiska stöd kan ersättning för kostnader för anskaffning av dator i regel betalas en gång. När understöd beviljas för hobbyredskap förutsätts att det är fråga om ett så kallat specialredskap, exempelvis en iskälke, vars behov beror på funktionsnedsättningen. Understödet är högst hälften av de skäliga anskaffningskostnaderna.

3.2 Andra tjänster och stödåtgärder (34 §)

Ersättning för extra klädkostnader kan beviljas en person som på grund av en funktionsnedsättning eller sjukdom orsakas oskäliga extra kostnader för att sy upp eller reparera kläder, om personen på grund av funktionsnedsättningen inte kan använda färdiga kläder ur baskollektionerna. Ersättning för extra kostnader för specialkost kan beviljas en person vars kostnader för specialkost är oskäligt stora, exempelvis på grund av användning av kliniska näringspreparat.

När ersättning enligt lagen om funktionshinderservice övervägs fastställs hur stor extra kostnad funktionsnedsättningen har orsakat. Vid bedömningen kan de kostnader för livsmedel eller kläder som godtas vid beräkningen av utkomststöd användas som jämförelse. Ersättningen samordnas med andra understöd som beviljats på samma grund. Sådana understöd är bland annat ersättningar enligt sjukförsäkringslagen och förmåner som beviljas av FPA, där grunden för beviljandet utöver den olägenhet och det hjälpbehov som funktionsnedsättningen eller sjukdomen medför är de särskilda kostnader som följer av detta.

4. Bestämmelser som kvarstår i lagen om specialomsorger

Service ordnas inte med stöd av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), men lagen innehåller fortfarande bestämmelser om stärkande av självbestämmanderätten (42 §), användning av begränsningsåtgärder inom specialomsorgen (42 f–q §) och ordnande av specialomsorg oberoende av personens vilja (32–33 § och 37–39 §).

Enligt lagen ges specialomsorg till en person vars utveckling eller psykiska funktioner har hämmats eller störts på grund av en medfödd sjukdom eller skada eller en sjukdom eller skada som uppkommit i utvecklingsåldern och som inte med stöd av någon annan lag kan få den service han eller hon behöver. För en person som avses i lagen ordnas socialservice som begränsningen i funktionsförmågan till följd av funktionsnedsättningen förutsätter i första hand med stöd av socialvårdslagen (1301/2014) och lagen om funktionshinderservice (675/2023) samt hälso- och sjukvårdstjänster med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Syftet med specialomsorgerna är att stödja personens förmåga att leva självständigt, trygga personens rättigheter och intressen samt ge tillräckligt stöd av god kvalitet. Om behovet av begränsningsåtgärder upphör ska användningen av dem avslutas.

I 2 § i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda föreskrivs att specialomsorgerna omfattar

- krävande multiprofessionellt stöd som genomförs i en sådan enhet för krävande multiprofessionellt stöd som avses i 9 §, som en del av serviceboende med heldygnsomsorg enligt 21 c § i socialvårdslagen eller institutionsservice enligt 22 § i den lagen,
- specialiserad sjukvård som ges på en avdelning för psykiatrisk vård av personer med intellektuell funktionsnedsättning enligt 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen samt medicinska, psykologiska och sociala undersökningar vid en enhet för krävande multiprofessionellt stöd som specialomsorger oberoende av personens vilja förutsätter, och
- arbetsverksamhet enligt 27 e § i socialvårdslagen (710/1982), dagverksamhet enligt 25 § i lagen om funktionshinderservice och arbetsverksamhet enligt 27 § i lagen om funktionshinderservice i anslutning till krävande multiprofessionellt stöd enligt 16 § i lagen om funktionshinderservice.

4.1 Krävande multiprofessionellt stöd

Enheter för krävande multiprofessionellt stöd är sådana enheter för serviceboende med heldygnsomsorg som avses i 21 c § i socialvårdslagen, sådana enheter för institutionsservice som avses i 22 § i den lagen samt sådana avdelningar för psykiatrisk vård av personer med intellektuell funktionsnedsättning som avses i 67 § 1 mom. i hälso- och sjukvårdslagen, vilka har tillgång till tillräcklig sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete för att genomföra och följa upp krävande multiprofessionellt stöd.

Enligt 23 § i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ska välfärdsområdet för det individuella ordnandet av specialomsorger ha en sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd och en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd. I den beslutande sakkunniggruppen ska sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete vara företrädd.

Enligt 31 § i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ska välfärdsområdet för beslutsfattandet om tillhandahållande av specialomsorger ha en beslutande sakkunniggrupp för krävande multiprofessionellt stöd. I sakkunniggruppen ska sakkunskap inom medicin, psykologi och socialt arbete vara företrädd. Sakkunniggruppen beslutar om att ge och avsluta specialomsorger.

Specialomsorger och transporter mellan verksamhetsenheter enligt 39 § i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda är avgiftsfria för klienten. En skälig avgift kan dock tas ut för uppehållet för en person med intellektuell funktionsnedsättning (4 § i klientavgiftslagen).